

Een dramatische voetbalwedstrijd in Heist : 2 april 1944.

Elders in dit nummer brengen we het overlijdensbericht van ons trouw heemkringlid Leopold Thys. Pol was beroepshalve ambtenaar bij het Antwerpse provinciebestuur, waar hij zijn loopbaan beëindigde als directeur. In zijn jonge jaren was hij ook actief als voetballer en hij is dat ook gebleven tot op respectabele leeftijd. Hij had in voetbalmiddens de reputatie van bikkelharde verdediger, een speler waarvan men vandaag zou zeggen : "een kuitenbijter". Gedurende heel wat seizoenen was hij aanvoerder van het 1^e elftal van Heists Sportief.

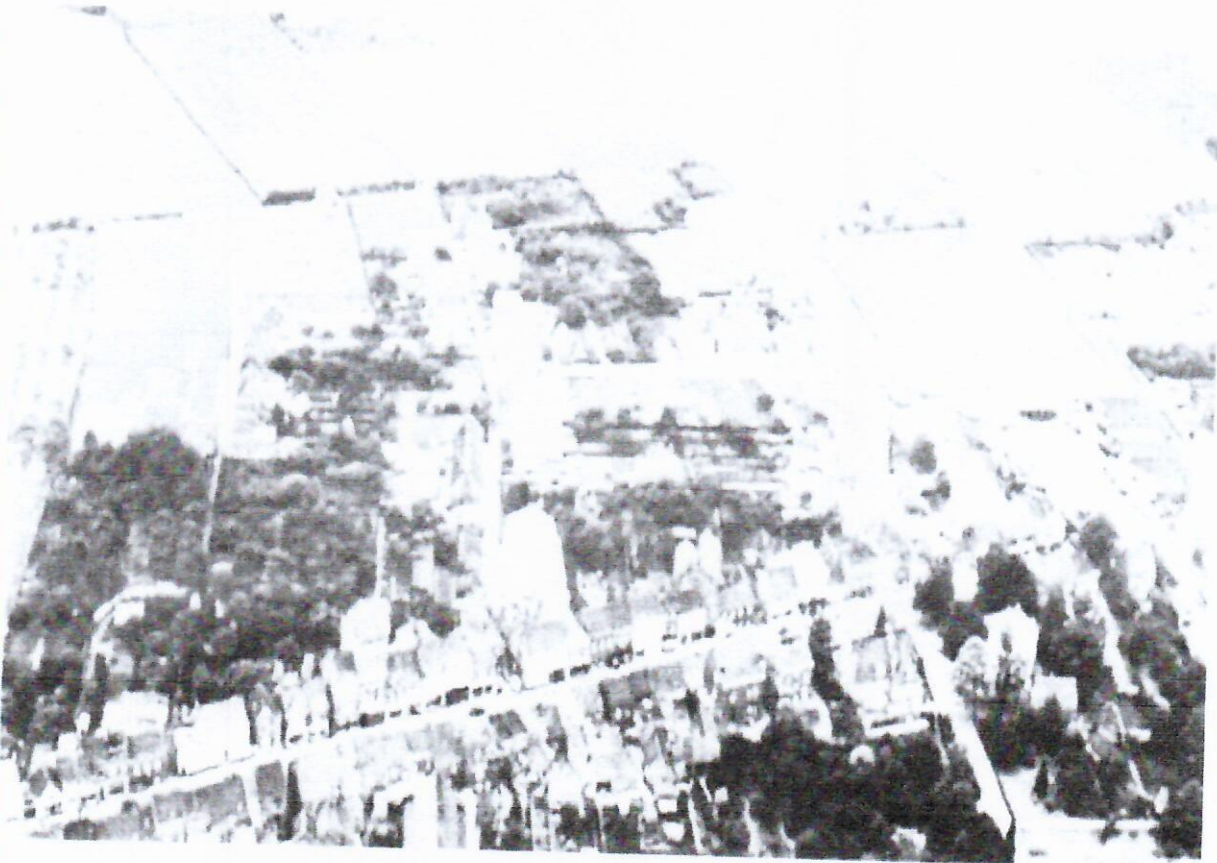
Pol Thys aan 't werk op de personeelsdienst van het provinciebestuur omstreeks 1970.

Denkend aan Pol komt ons weer het verhaal voor de geest dat hij ooit vertelde – wij waren immers jarenlang collega's op dezelfde afdeling van het provinciebestuur – over een gedenkwaardige en dramatisch eindigende voetbalwedstrijd die hij als 18-jarige speler van Heist Sportief had meegemaakt in 1944, het laatste oorlogsjaar hier te lande. Het relaas van die wedstrijd werd in 1969, dag op dag 25 jaar na de feiten, gepubliceerd in de Gazet van Antwerpen.

De opponent van Heist in die beruchte voetbalmatch was Noordstar, een ploeg uit Noorderwijk, gemeente waar tot op vandaag nog in voetbalkringen de herinnering leeft aan wat er zich toen op het Heistse voetbalveld heeft afgespeeld. Een verslag van de bewuste match verscheen eertijds ook in een Noorderwijks blaadje " 't Baviantje", waarvan ons bereidwillig een kopie werd ter beschikking gesteld door kringlid Edward Spruyt. Uitgeweken Heistenaar Bruno Mylemans (voorheen Oude Kattestraat), die al geruime tijd in Noorderwijk woont, wist te vertellen dat in een eindwerk over Noordstar door een student L.O. - Stefan Vanneste -, (K.U. Leuven, academiejaar 1994-1995), de dramatisch geëindigde wedstrijd tussen Heist en de ploeg uit Noorderwijk tijdens W.O. II ook uitvoerig aan bod komt.

We geven hier een samenvatting van het verloop van die fameuze voetbalmatch.

We schrijven zondag 2 april 1944, een zonnige lentedag. Meer dan 2.000 toeschouwers verdrongen zich die namiddag rond het plein van FC Heist Sportief. Velen onder ons zullen zich wel herinneren dat dit voetbalterrein lag op de plaats waar vandaag het cultureel centrum Zwaneberg gesitueerd is.

Op deze luchtfoto van Gaston Van den broeck (anno 1959) zien we het voetbalterrein van FC Heist Sportief rechts boven, onder de witte huysjes van de Lodewijk Liekenswijk. Voor wie zich afvraagt wat de talrijke kramen betekenen, die opgesteld staan naast het voetbalterrein, op het toen nog onverharde evenementenplein, thans parking aan 't ee : de dag waarop deze foto werd gemaakt was het Heist-kermis.

Er was een massa volk op de been, want het ging om een belangrijke match in de titelstrijd, tegen de ploeg van Noordstar uit Noorderwijk, die met volgende spelers was afgezakt naar het speelplein langsheen de Kattestraat in Heist. :

Thysbaert, Achiel Van Dyck, Albert Van Roosbroeck, Alfons De Bie, Jef Dillen, Remy Heylen, Emile Van Langendonck, Gustaaf Bouwen, Kamiel Van Looy, R. Vermeulen en Louis Schellens.

De spelers van FC Heist waren :

Fr. Dupont, Fl. Dupont, Op de Beeck, Van de Moer, Verelst, Heremans, Vercauteren, Stuyck, Dillen, De Backer en L. Thys.

De oorlog was op dat ogenblik nog volop aan de gang en de Duitse bezetter was constant op zoek naar "werkweigeraars", d.w.z. jongelui die erin slaagden om te ontsnappen aan verplichte tewerkstelling in Duitsland. Die verplichting was namelijk sedert 6 oktober 1942 van kracht voor alle mannen van 18 tot 50 jaar die geen werkbewijs konden voorleggen⁵.

Het merendeel van de gezochte onderduikers waren dus jonge mannen, die zich wel al eens op kermissen en voetbalmatches durfden te vertonen, waar ze zich min of meer veilig waanden midden de massa. De Duitsers, geholpen door plaatselijke collaborerende elementen, hadden dit relatief gemakkelijk actieterrein echter vlug ontdekt en grendelden in grootscheepse acties soms een hele buurt af of een...voetbalveld. Ook cinemazalen en gekende jongerencafés werden belaagd.⁶

Door de grote volkstoeloop op die zondag in Heist zagen de Duitsers hier hun kans schoon. Toen de match ongeveer 20 minuten bezig was gebeurde het : meer dan 100 militairen en leden van de gestapo (Geheime Staatspolizei) hadden het voetbalterrein omsingeld en schoten van op de omheining met pistolen, geweren en machinegeweren onophoudelijk boven de hoofden van de spelers en supporters. Er ontstond een onbeschrijfelijke paniek en iedereen liet zich onmiddellijk op de grond vallen of zocht zo spoedig mogelijk naar een veilige dekking.

Enkele ogenblikken na de schietpartij werd het muisstil op en rond het speelveld. Niemand wist immers op dat ogenblik wat aan te vangen en iedereen stond als aan de grond genageld. Tot plots één man, Achiel Van Dyck, keeper van Noordstar en "werkweigeraar", als een pijl uit een boog tussen de Duitsers door over de omheining vloog. De kogels vlogen hem om de oren toen hij over een aardappelveld naar de vrijheid rende maar hij werd gelukkig niet geraakt. Later vertelde de Noorderwijkse keeper dat hij een voorgevoel had gehad over die razzia in Heist. Hij had daarom zijn voorzorgen genomen en zijn voetbalplunje aangetrokken in een nabijgelegen woning en niet in de spelerscabine. Toch dachten heel wat van de aanwezigen dat Van Dyck dodelijk getroffen was : er lag immers op het veld een aardappelzak en dat gaf van op afstand de indruk dat daar het lijk van de vluchteling lag.

Toen de gemoederen enigszins bedaard waren stapte een Duitse officier naar de scheidsrechter en gaf het bevel de wedstrijd verder te spelen. De overvallers hielden al de uitgangen van het terrein bezet zodat er voor niemand nog een kans op ontsnappen was. Voor Noodstar was er een probleem, want ze waren maar met zijn tien, nu hun keeper de plaat gepoetst had. De reservekeeper van Noordstar, die in de voormiddag een match had gespeeld in Beerzel, was echter aanwezig en had zijn voetbaluitrusting nog bij zich. Zodoende kon de match – maar dan met zenuwachtige spelers die bewogen alsof ze lood in de benen hadden - hervat worden. Het hoeft niet gezegd dat niemand eigenlijk nog gaf om de belangrijke wedstrijd, die eindigde op een 0-1 stand.

Toen kon de mensenvangst beginnen. Aan de hoofdingang van het terrein werd omstreeks 17 uur een tafel gezet waaraan twee militairen en twee gestapomannen plaats namen. Eerst de spelers en vervolgens de toeschouwers moesten één na één met hun eenzelligheidspapieren voor het viertal verschijnen. Wie niet in orde was met zijn documenten werd onmiddellijk aangehouden.

⁵ Renaat Patteet - "Heist en zijn dorpen tijdens de tweede wereldoorlog"- p.160

⁶ Renaat Patteet - "Heist en zijn dorpen tijdens de tweede wereldoorlog"- p.164

De aanwezige werkweigeraars en voortvluchtigen zochten tevergeefs naar een middel om het gevaar van gesnapt te worden te ontlopen. Maar niemand zag kans om door de omsingeling te geraken. Slechts één man had er toch iets op gevonden : de regenwaterput, gelegen naast de kleedkamers, bood redding. Hij kroop ongezien in de put, waar hij tot aan de heupen in het koude water stond. Zijn vrienden legden het deksel terug op de put en geen enkele Duitser dacht eraan om daar iemand te zoeken. Erg goed liep het voor de durver nochtans niet af, want het duurde tot 21 u vooraleer hij uit zijn netelige positie kon bevrijd worden. Daardoor heeft hij nog enkele weken, als gevolg van de opgelopen verkoudheid, met zijn gezondheid gesukkeld.

In zijn boek "Heist en zijn dorpen tijdens de tweede wereldoorlog" vermeldt Renaat Patteet een (onvolledige) lijst van in 1942-43-44 door de Duitsers en hun handlangers opgepakte mannen. Daar staan er een aantal bij die werden gearresteerd op 2.04.1944. Bij het merendeel van die op 2 april opgepakte jongeren staat de vermelding "op voetbalveld", met daarbij steevast de naam "Brinkel" onder de rubriek "Opgepakt door". Achter elk van de namen wordt ook gepreciseerd : "Naar Duitsl. gevoerd".

Het zijn :

- Heremans Frans
- Thys Alfons
- Van Orshoven Joris
- Van Hoof Alfons
- Van Houtven Fr.
- Van Houtven Joz.
- Verhaegen Louis
- Vermaelen Georges

Uiteindelijk was het resultaat van de razzia dat in totaal een veertigtal mensen werd aangehouden. Zij werden in autobussen gestopt en weggevoerd. Dat was de treurige balans van een dramatische voetbalwedstrijd op een zonnige lentedag in 1944.

André Geens

ERRATUM

De auteur van het artikel "Bruggeneinde na de oorlog - foto's uit de oude doos", dat we u brachten in het eerste nummer van 't Swanekoeriertje van dit jaar (p.15), wees ons erop dat de getoonde foto's weliswaar in een oude doos hebben gezeten, maar niet allemaal in dezelfde... De kleinere foto's, waarop een kar met geitenbok te zien is, horen inderdaad bij de stoet die in 1945 in Bruggeneinde werd gehouden ter gelegenheid van de terugkomst van gedeporteerde inwoners van het gehucht ; de twee grotere foto's hebben evenwel betrekking op de inhuldiging van een pastoor van een bepaalde parochie.. waarvoor in een zeker jaar een *processie(?) of stoet(?)* is uitgegaan in, waarschijnlijk in de omgeving van Hulshout of *Bruggeneinde*. Voor meer informatie kan u bij Gaston van den broeck terecht.

De redactie